

Sosyal Medyanın Göçmen Krizlerindeki Rolü: Kayseri Olayları Sonrası X (Twitter) Üzerine Bir Analiz

The Role of Social Media in Migrant Crises: An Analysis on X (Twitter) After the Kayseri Incidents

Çalışma Başvuru Tarihi: 20.05.2025

Çalışma Kabul Tarihi: 25.06.2025

Çalışma Türü: Araştırma Makalesi

Fatma KIZILELMAS*

Anahtar Kelimeler:

X (Twitter), Sosyal Medya, Suriyeli Sığınmacılar, Göçmen Krizi, Sosyal Kimlik Teorisi.

ÖZET

Bu çalışma göçmen krizlerinin sosyal medyaya nasıl yansıdığını sosyal kimlik teorisi bağlamında incelemektedir. Araştırma, 30 Haziran 2024'te Türkiye'nin Kayseri ilinde Suriyelilerle ilgili yaşanan olaylar (Suriyeli bir kişinin bir çocuğa cinsel tacizde bulunduğu iddiasıyla Kayseri'de yaşanan olaylar) sonrasında İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya'nın mikroblog uygulaması olan X (Twitter)'de 30 Haziran 2024 tarihli paylaşımın altına yapılan yorumları ele almaktadır. Bu çalışmanın önemi sosyal medyanın göçmen krizleri üzerindeki etkisini ve kamuoyunun bu krizlere tepkilerini inceleyerek, dijital platformların bilgi akışı, yanlış bilgilendirme ve toplumsal kutuplaşma üzerindeki kritik rolünü ortaya koymasındır. Ayrıca toplumun farklı kesimlerinden gelen yorumlar aracılığıyla, göçmenlerin temsili ve kriz yönetimi konusunda yeni ve önemli bir bakış açısı sunmaktadır. Araştırma nitel araştırma yöntemi ve içerik analizi tekniğine dayanmaktadır. Yapılan incelemeler sonucunda birbirinden farklı yorum türlerinin ortaya çıktığı görülmektedir. Bunlar; İçişleri Bakanının açıklamasına destek veren empati ve dayanışma duygusunu öne çıkaran yorumlar, göçmen karşıtı ve ırkçı saldırıların yoğun olduğu olumsuz ve ayrıştırıcı yorumlar, olaylarla ilgili göçmenlerin haklarını ve topluma entegrasyonunu savunan pozitif yorumlar, olayla ilgili iktidarın tutumunu eleştiren siyasi yorumlar, şiddeti teşvik eden ve halkı kışkırtıcı söylemler içeren provokatif ve tahrik edici yorumlar, olayla ilgili yanlış bilgi yayan ve olayın arkasında farklı güçlerin olduğunu iddia eden komplo teorileri içeren yorumlar olmaktadır. Bu sonuçlar, sosyal medya aracılığıyla olayların nasıl şekillendiğini göstermesi açısından kritik olup, halkın tepkilerinin nasıl yönetildiğinin anlaşılması açısından da önem taşımaktadır.

Keywords:

X (Twitter), Social Media, Syrian Refugees, Migration Crisis, Social Identity Theory.

ABSTRACT

This study examines how migrant crises are reflected on social media in the context of social identity theory. The research focuses on the comments on the Minister of Interior Ali Yerlikaya's microblogging application X (Twitter) on June 30, 2024, following the incidents related to Syrians in Kayseri province of Turkey on June 30, 2024 (incidents in Kayseri after a Syrian man allegedly sexually assaulted a child). The significance of this study is that by examining the impact of social media on migrant crises and public reactions to these crises, it reveals the critical role of digital platforms on information flow, misinformation and social polarization. It also offers a new and important perspective on the representation of migrants and crisis management through comments from different segments of society. The research is based on qualitative research method and content analysis technique. As a result of the analysis, it is seen that different types of comments emerged. These are; comments that support the statement of the Minister of Interior and emphasize empathy and solidarity, negative and divisive comments with intense anti-immigrant and racist attacks, positive comments defending the rights of immigrants and their integration into society, political comments criticizing the government's stance on the incident, provocative and provocative comments that encourage violence and incite the public, comments that spread misinformation about the incident and contain conspiracy theories claiming that different forces are behind the incident. These results are critical in terms of showing how events are shaped through social media and are also important in terms of understanding how public reactions are managed.

* Dr., Bağımsız Araştırmacı, ftkmzllms@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6738-1758.

1. GİRİŞ

Bireylerin, grupların ve kuruluşların bilgi paylaşımı, iletişim, etkileşim ve iş birliği yapmasını sağlayan dijital platformların genel adı olan sosyal medya çift yönlü iletişim modellerine dayanır. Kaplan ve Haenlein (2010), sosyal medyayı "Web 2.0 teknolojilerinin sunduğu imkanlarla bireylerin içerik yaratmasına, paylaşmasına ve değiş tokuş yapmasına olanak tanıyan bir grup internet tabanlı uygulama" olarak tanımlarken, Boyd ve Ellison (2007) bu platformları "kullanıcıların bir profil oluşturduğu, başkalarıyla bağlantı kurduğu ve bu bağlantılar aracılığıyla bir ağ oluşturduğu internet tabanlı hizmetler" şeklinde açıklamaktadır.

Sosyal medyanın en önemli özelliği kullanıcı merkezli olmasıdır. Kullanıcılar, kendi içeriklerini yaratıp paylaşarak platformun temel dinamiklerini belirler (Smith ve Duggan, 2013). Yani sosyal medya, kullanıcıların yalnızca içerik tüketicisi değil aynı zamanda üreticisi (prosumer) olarak hareket etmesine olanak tanıyan bir yapıya sahiptir (Tapscott, 2009) ve gerçek zamanlı etkileşim sağlama özelliğiyle öne çıkar. Facebook, X (Twitter), Instagram, TikTok ve LinkedIn gibi platformlar, kullanıcı ihtiyaçlarına göre farklı formatlar sunarak hem bireylerin hem de organizasyonların kimlik inşasına ve görünürlük kazanmasına olanak tanır (Kietzmann vd., 2011; van Dijck, 2013). Örneğin, X (Twitter) haber paylaşımı ve fikir alışverişine olanak tanırken, Instagram görsel odaklı içeriklerle etkileşim sağlar. Bu özellikleriyle sosyal medya, dijital iletişimde merkezi bir rol oynamaktadır.

Ancak bilginin üretilmesinde ve paylaşılmasında önemli işlevi olmasının yanı sıra sosyal medya, gerçek olmayan, kaynağı belirsiz birçok bilginin dolaşıma girmesine sebebiyet vermektedir. Doğruluğu teyit edilmeyen içerikler ve yanlış bilgiler kullanıcıların bir an önce paylaşma arzusundan kasıtsız yayıldığı gibi bazen de toplumları yönlendirmek ve manipüle etmek amacıyla kasıtlı olarak yayılmaktadır. Bu durum, yanlış bilgi yayılımını veya dezenformasyon amaçlı yalan haberlerin ortaya çıkmasını kolaylaştırmaktadır. Yayılan yanlış bilgiler bireylerin ve toplumların görüşlerini şekillendirmekte ve onların eylemleri ve davranışları üzerinde etkili olmaktadır (Akyüz vd., 2021). Bu durum sosyal medyanın insanlara ifade imkânı tanıyan, farklılıkları, kimlikleri ve sınırları ortadan kaldıran, görüşlerini zaman ve mekândan bağımsız olarak özgürce dile getirmek gibi özgürleştirici yapısını değiştirmektedir. Farklılıkları derinleştiren, toplumsal kutuplaşmayı ve çatışmayı arttıran, çoğulculuğu kategorilere indirgeyip tek tipleştiren, yanlış bilgi aracılığıyla nefreti körükleyen bir yapıya dönüşmesine neden olmaktadır. (İris ve Keskin, 2021). Bu yapı siyasal ve sosyal kutuplaşmanın olduğu toplumlarda tehlikeli olabilmektedir (Lazer vd., 2017).

Anlaşıldığı üzere sosyal medya yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda sosyo-kültürel değişimleri etkileyen dinamik bir platformdur. Kullanıcıların içerik üretme ve tüketme alışkanlıklarını kökten değiştirerek bireyler ve toplumlar üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır. Bu durum 2011 yılından itibaren ülkelerinde yaşanan iç savaştan dolayı Türkiye’de bulunan Suriyeli sığınmacılar konusunda da görülmektedir. Suriyeli sığınmacılara yönelik sosyal medyadaki temsiller toplumun görüşlerini ve davranışlarını etkilemektedir. Sığınmacılar hakkında olumsuz söylemler, nefret içerikli ifadeler ve yanlış bilgiler toplumun sığınmacılara karşı ayrımcı bir tutum geliştirmesine ve şiddet içerikli eylemlerin oluşmasına sebebiyet vermektedir.

Suriyeli sığınmacılar hakkındaki genel algıları ortaya koyan, sosyal medya platformu kapsamında yapılan birçok araştırma bulunmaktadır. Bunlardan bazıları; Özdemir ve Öner-Özkan (2016); Erdoğan vd. (2017); Kardeş vd. (2017); Yıldız (2018); Aldemir (2020); Arslantürk (2020); Bayram (2020); Taşdelen (2020); Şan ve Abdulkakimoğulları (2021); Parlak vd. (2022); Aldamen (2023); İris ve Kesgin (2023); Kazan ve Pirçek (2023) olmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda sosyal medyada Suriyeli sığınmacılara yönelik olarak olumsuz bir algının olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durumun temel nedenlerinden biri, Suriyeli sığınmacıların yoğun nüfusunun güvenlik, ekonomik ve toplumsal alanlarda sorunlara yol açtığına dair yaygın bir kanaatin bulunmasıdır.

Bu çalışmada benzer bir durum ele alınmıştır. 30 Haziran 2024 tarihinde Kayseri ilinde yaşanan menfur bir adli vaka nedeniyle sosyal medyaya yayılan haberler ve yapılan olumsuz yorumlar neticesinde Kayseri ilinde Suriyeli kişilere karşı şiddet olayları yaşanmıştır. Yaşanan olaylar esnasında ve sonrasında, konu üzerine kişilerin anlık duygularını, fikirlerini, paylaştıkları bir mecra olan X (Twitter)’de yorumlar yapılmış ve bu yorumlar göçmen krizi ve sosyal kimlik teorisi bağlamında incelenmiştir. Bu teoriye geçmeden önce dijital ortamlardaki topluluk dinamiklerini inceleyen yeni bir yöntem olan netnografiye de kısaca değinmek çalışmanın anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

İnternet tabanlı etnografik araştırma yöntemi olan netnografi, internet kullanımının artmasıyla sanal ortamlarda yoğunlaşan insan etkileşimlerini anlamak için geliştirilmiştir. Geleneksel etnografiden farkı, verilerin yüz yüze değil, sosyal medya paylaşımları, forum tartışmaları veya blog yazıları gibi dijital iletişim kanallarından toplanmasıdır. Çevrimiçi kültür ve toplulukların incelenmesine katılımcı bir yaklaşım olan netnografi, sosyologlar ve diğer araştırmacılar tarafından “siber etnografi”, “siber antropoloji”, “dijital etnografi”, “online etnografi”, “sanal etnografi” gibi isimlerle anılmaktadır. (Özkaynar vd., 2019: 153).

Pazarlama alanında ise Kozinets (1998) tarafından tanımlanan bir yöntem olarak benimsenmiştir. Kozinets'e göre netnografi, çevrimiçi toplulukların kültürel yapılarını ve tüketici davranışlarını yorumlamaya odaklanan nitel bir araştırma yaklaşımıdır.

Özkaynar vd. (2019) netnografinin sosyal medya ortamlarında hangi koşullarda ve platformlarda kullanılabileceğini inceleyen X (Twitter) platformu özelinde bir araştırma yapmışlardır. İnternet ve sosyal medyanın araştırmacılar için zaman ve maliyet avantajı sunan kritik bir veri kaynağı olduğuna vurgu yapmışlardır. Kullanıcılar tarafından üretilen içeriklerin bilimsel yöntemler kullanılarak uygun maliyetlerle ve hızlı şekilde sağlıklı sonuçlar elde edilmesini mümkün kıldığını belirtmişlerdir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Sosyal Medyada Göçmen Krizi

Göçmen krizi, küresel ölçekte insani, ekonomik ve politik etkileri olan karmaşık bir olgu olarak tanımlanır. Genellikle savaş, çatışma, ekonomik eşitsizlik, çevresel felaketler ve insan hakları ihlalleri gibi nedenlerle büyük kitlelerin zorunlu göç hareketlerini ifade eder. Özellikle 2015 yılındaki Avrupa Göç Krizi, bu olgunun uluslararası alanda tartışılmasında bir dönüm noktası olarak kabul edilir. Bu dönemde milyonlarca insan, özellikle Suriye, Afganistan ve Irak gibi ülkelerden Avrupa'ya göç etmek zorunda kalmıştır (UNHCR, 2015). Böylece göçmen krizi literatürde göçmenlerin ulusal kimlikler üzerindeki etkisi, ekonomik yük algısı ve toplumsal uyum gibi konularla sıklıkla tartışılmaktadır.

Göçmen krizleri göç veren ülkeler açısından beyin göçü, toplumsal yapıdaki boşluklar ve ekonomik etkiler ön plana çıkarken, göç alan ülkelerde ise çoğunlukla toplumsal uyum, güvenlik ve ekonomik yük algısı tartışılmaktadır (Faist, 2000). Özellikle medya, bu krizlerin nasıl algılandığı ve tartışıldığı üzerinde belirleyici bir rol oynar. Başta sosyal medya olmak üzere dijital platformlar, göçmen krizlerinin görselleştirilmesi ve kamuoyuna sunulmasında etkili bir araç haline gelmiştir (Chouliaraki & Stolic, 2017). Sosyal medyada göçmen krizleri üzerine yapılan paylaşımlar, toplumsal algıyı hem olumlu hem de olumsuz şekilde etkileyebilir. Esses, Medianu ve Lawson (2013), medya söyleminin genellikle göçmenlere yönelik tehdit algısını artırarak ayrımcılık ve önyargıları körüklediğini ifade etmektedir. Sosyal medya platformlarında göçmenlerle ilgili paylaşılan yanlış bilgiler ve nefret söylemleri, ayrımcılığın yaygınlaşmasına ve toplumsal kutuplaşmanın derinleşmesine neden olabilmektedir (Georgiou & Zaborowski, 2017). Böylece çarpıtılmış enformasyon ve sahte içeriklerin paylaşılmasının ardından sığınmacılara yönelik ciddi karşıtlıklar oluşmakta ve bu

karşıtlıklar kendisini kitlesel bir eylemle dışa vurmaktadır. Bu durum toplumda ciddi kriz durumlarına yol açmakta ve krizin yönetimi büyük bir önem taşımaktadır.

Kriz yönetimi, "krizlerle mücadele etmek ve verilen fiili zararları azaltmak için tasarlanmış bir dizi faktör" olarak tanımlanmaktadır. Etkili kriz yönetimi, kriz sonucunda insanların aldığı zarar miktarını büyük ölçüde azaltma ve hatta bir olayın krize dönüşmesini önleme potansiyeline sahiptir (Coombs, 2012). Bu konuda medyaya büyük sorumluluk düşmektedir. Çünkü sosyal medya geleneksel medyaya kıyasla yaşanan olayların ve bunlarla ilgili kişilerin düşünce ve fikirlerinin anlık olarak yayınlanmasına imkan tanımaktadır. Özellikle de kriz zamanlarda sosyal medya en önemli bilgi kaynağı haline gelmektedir.

Sonuç olarak, göçmen krizleri, karmaşık bir yapıya sahip olup çok boyutlu etkileri olan bir olgudur. Bu krizlerin çözümüne yönelik yaklaşımlar, yalnızca ekonomik ve politik boyutları değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel dinamikleri de dikkate almalıdır. Göçmenlerin medyada temsili ve krizlerin nasıl çerçevelendiği, kamuoyunun şekillenmesinde ve politika yapımında kritik bir öneme sahiptir.

2.2. Sosyal Kimlik Teorisi ve Öteki

Sosyal Kimlik Teorisi (Social Identity Theory - SIT), 1970'lerin sonlarında Henri Tajfel ve John Turner tarafından geliştirilmiştir. Bu teori, bireylerin kendilerini toplumsal gruplarına göre tanımladıklarını ve bu grupların diğer gruplardan farklılaşmasıyla özgün bir kimlik algısı oluşturduğunu savunur (Tajfel ve Turner, 1979). Daha açık bir ifade ile sosyal kimlik teorisi bireylerin kendilerini belirli gruplara dahil ederek sosyal kimliklerini oluşturmasıdır. Bu kavram, bireylerin "biz" olarak tanımladıkları grup ile "onlar" olarak algıladıkları diğer gruplar arasında farklılıklar yaratarak kendilerini konumlandırmasını ifade eder (Turner, 1982). Teoriye göre bireylerin özsayıları, ait oldukları gruplarla olan bağlarından etkilenebilir ve bu durum bireylerin davranışlarını önemli ölçüde şekillendirir. Böylece teori bireysel ve gruplar arası davranışları anlamak için çok yönlü bir çerçeve sunmaktadır.

Sosyal Kimlik Teorisi, çeşitli alanlarda uygulama bulmuştur. Örneğin, işletme ve liderlik çalışmalarında grup dayanışması ve çatışma analizi yapılmasında sıkça kullanılmıştır (Hogg ve Terry, 2000). Benzer şekilde eğitimde, farklı öğrenci grupları arasındaki sosyal kimlik algısını anlamak için önemli bir araç olarak değerlendirilir (Abrams ve Hogg, 1990). Medyada ise sosyal kimlik, genellikle gruplar arası önyargılar ve stereotipler üzerinden incelenir. İnternet ve sosyal medya platformları, bireylerin ve grupların kendilerini ifade

etmelerine olanak tanırda da ayrımcılık ve nefret söylemlerinin yayılmasına da zemin hazırlayabilir (Reicher, 2004).

Göçmenler ile ilgili çalışmalarda Sosyal Kimlik Teorisi sıklıkla kullanılmakta göçmenler ile ev sahibi toplumun kimliklerine dair analizlere temel oluşturmaktadır (Schmidt ve Maye, 2021; Esses vd., 2013). Bu çalışmalarda "biz" ve "onlar" ayrışmasının, toplumsal gerilimleri ve önyargıları artırdığı görülmüştür. Özellikle sosyal medyanın bu stereotipleri pekiştirdiği, grup kutuplaşmasına neden olduğu, ayrımcı davranışları ve nefret söylemlerini tetiklediği ortaya çıkmıştır. Bu durum göçmenlerin sosyal medyada "onlar" kategorisi altında ötekileştirildiğini (Wilson, 2017) ve "öteki" kavramı üzerinden kimlik oluşturulmaya çalışıldığını göstermektedir.

"Öteki", önünde tutulmakta olandan geride kalan" olarak tanımlanır (TS, 1969: 586). Bu durumda antropolojik manada "biz"den olmayan insanlar kastedilir. Bu durumda "öteki", bir ya da daha fazla kişi, kültür ya da toplum tarafından, geçmiş veya güncel ilişkiler referans alınarak dikey (sınıfsal) ya da yatay (etnik vb.) olarak farklılaştırılmış ve ayrıştırılmış olan kişi, grup, sınıf ya da halkı tanımlamak için kullanılabilecek bir kavram olmaktadır. Ötekileştirme ise, "ben/biz" in düşündüğü biçimde gerçekleşir ve "ben/biz" kendi imgeler dünyasıyla karşısındakini ötekileştirir. Bu durumda bir ya da birkaç kişiyi, grubu, etniği ya da ulusu dışarıda bırakmak, araya mesafe koyarak uzaklaştırmak ve farklılaştırmak amacıyla birçok halk, grup veya toplum, kendilerinden olmayanlar (ötekiler) şeklinde tanımladıkları hakkında çeşitli klişeler, yargılar, algılar ve damgalar üretirler (Nahya, 2011: 29-30). Bu yargılar üretilirken, kendi davranışlarını ya da başkalarının davranışlarını anlamlandırırken, toplumsal hayatın aktörleri olarak bireyler, değerler ya da ilkeler yerine fayda ve çıkar odaklı, benmerkezci bir yaklaşımla hareket etmektedirler. Bu durum gerçek bir birliktelik ve kalıcı ilişkiler kurmayı çoğunlukla mümkün kılmamaktadır. Garfinkel'e göre, bir ithamın doğruluğu genellikle bireysel yargılardan ziyade toplumsal olarak kabul görmüş ve kurumsal düzeyde belirlenmiş "tercih" standartlarına göre değerlendirilir. Ona göre, insanlar sosyal ilişkilere girerken bu ortak standartlara dayanarak; görünüş ile gerçeklik, sahicilik ile sahtelik, önemsiz ile önemli, tesadüfi ile yapısal ya da nedensel olan arasında anlamlı ayrımlar yapabilir hâle gelirler. Ayrıca Garfinkel, sosyal bir ilişkinin kurulması sürecinde yalnızca içinde bulunulan bağlamın değil, aynı zamanda diğer bireylerin tutum ve davranışlarının da kişinin kimlik inşasında belirleyici olduğunu, bu nedenle "öteki"nin toplumsal bir nesne olarak birlikte inşa edildiğini vurgular (Garfinkel, 2019: 108).

Bie diğer ifade ile, sığınmacıların tanıdık olmayan görünüşleri ve farklı konuşma tarzlarıyla şehir merkezinde daha sık görülmeye başlaması ve sayılarının artması, yerli halkta mevcut düzenin tehdit altında olduğu yönünde bir algı yaratır. Bu yeni duruma karşı nasıl başa çıkacaklarını ya da kontrol altında tutup tutamayacaklarını sorgulayan yerli halk, sığınmacılara yönelik tutum ve davranışlarını endişe ve önyargılar temelinde şekillendirmeye başlar. Böylece “öteki”, toplumsal olarak inşa edilir. Başlangıçta yalnızca düşünce düzeyinde kalan olumlu ya da olumsuz yargılar zamanla davranışa dönüşür; bu süreçte bazı bireylerin insanî ve yapıcı tutumlar sergilemesi mümkün olsa da dışlama, ötekileştirme, yok sayma ve hatta fiziksel saldırı gibi olumsuz davranışlar da gözlemlenebilir (Kızılelmas, 2024: 248-249).

Bu farklılaştırma eylemlerinin sonucu olarak “ben/biz” ve “öteki” kutupları arasında “ötekileştirme”, bir süreç ve durum olarak farklılaştırma ve ayırıştırma düşüncesine dayanır. Bu durum kimi zaman aşırı bir olumsuzlukla önyargılar ve stereotipler oluşturur. Nitekim önyargı bir düşünüş şekli iken imge, bu önyargının oluşturduğu algısal ve sunumsal bir tepki halidir. Önyargı sadece düşünsel ve pasif bir eylem iken imge, bunun dışı vurulması ve bunun üzerinden bir kimlik inşa edilmesidir (Ulağlı, 2006: 104).

Anlaşıldığı üzere Sosyal Kimlik Teorisi, bireysel ve sosyal kimliğin oluşumu, bireyin kendisi ve ait olduğu grubun diğer gruplardan farklılıklarına dayanır. Bu farklılık, "öteki" ile olan ayrımı ifade eder. Bu yüzden bu çalışmada "öteki" kavramı kimliğin oluşumu için temel bir unsur olarak ele alınmıştır. Ötekinin tanımlanmasından doğan ötekileştirilme süreci ve ötekileştirilme ile ortaya çıkan olumsuzluklar anlatılmaya çalışılmıştır.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırmanın konusu, göçmen krizlerinin sosyal medyaya nasıl yansıdığının X (eski adı ile Twitter) üzerinden sosyal kimlik teorisi bağlamında incelenmesidir. Açık ve geniş çapta erişilebilir sosyal medya teknolojilerinden biri olan gerçek zamanlı bir mikroblog uygulaması olan X (Twitter) yaşanan olaylara tepki olacak içerikler yayınlamada sıklıkla kullanılmaktadır. X (Twitter) ağı kişilerin görüş ve fikirlerinin hızlı ve geniş bir şekilde yayılmasını sağlamaktadır. Bu amaçla X (Twitter) yorumları araştırmada incelenmiştir. Araştırmanın amacı ise, göçmen krizi zamanlarında sosyal medyada göçmenlerle ilgili yapılan yorumların kamuoyunda ortaya çıkardığı tepkilerin incelenmesi ve bu tepkilerin göçmenlere dair oluşturduğu ötekileştirilmeyi sosyal kimlik teorisi üzerinden analiz etmektir. Yukarıda da belirtildiği üzere sosyal kimlik teorisi, bireylerin kendilerini toplumsal gruplarına göre tanımladıkları ve bu grupların diğer gruplardan farklılaşmasıyla özgün bir kimlik algısı oluşturduğunu savunmasıdır (Tajfel ve Turner, 1979).

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi ve içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırma, bireylerin deneyimlerini, algılarını ve toplumsal olguların anlamını derinlemesine incelemeyi amaçlayan bir yöntemdir (Yıldırım ve şimşek, 2013). İçerik analizi tekniği ise belirli kelimelerin, temaların veya kavramların varlığının, anlamlarının ve ilişkilerinin ölçülebilir ve/veya analiz edilebilmesidir. İçerik analizi özellikle, doğrudan metinler ve/veya anlatı çözümlmeleri aracılığıyla sosyal etkileşimin niteliğini analiz etmede oldukça kullanışlı bir araştırma tekniğidir (White ve Marsh 2006: 30-31). İçerik analizi, kaydedilmiş iletişim biçimlerinin içeriğine odaklanan ve yazılı metinlerden görsel öğelere kadar geniş bir yelpazede materyali inceleyen bir yöntemdir. Kitaplar, dergiler, televizyon programları, reklamlar, raporlar, anket cevapları, web sayfaları gibi çeşitli kaynakları analiz etmek için kullanılır. Başlangıçta iletişim alanında geliştirilmiş olsa da bugün tarih, sosyoloji, eğitim bilimleri ve psikoloji gibi birçok disiplinde uygulanmaktadır (Sallan Gül ve Kahya Nizam, 2021: 182).

Bu araştırma, 30 Haziran 2024'te Türkiye'nin Kayseri ilinde Suriyelilerle ilgili yaşanan olaylar (Suriyeli bir kişinin bir çocuğa cinsel tacizde bulunduğu iddiasıyla Kayseri'de yaşanan olaylar) sonrasında İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya'nın mikroblog uygulaması olan X (Twitter)'de 1 Temmuz 2024 tarihli paylaşımın altına yapılan yorumları ele almaktadır. Söz konusu açıklama řu şekildedir:

“Dün akşam saatlerinde Kayseri, Melikgazi Eskişehir Bağları bölgesinde Suriye uyruklu I.A adlı şahıs, akrabası olan Suriyeli bir kız çocuğunu taciz etmesi üzerine, çevredeki vatandaşlar tarafından yakalanarak güvenlik güçlerine teslim edilmiştir. Konuyla ilgili derhal soruştırma başlatılmıştır. Ancak daha sonra vatandaşlarımız bu bölgede toplanmış, insani değerlerimize yakışmayan bir tavırla yasa dışı hareket ederek Suriye uyruklu şahıslara ait ev, iş yeri ve araçlara zarar vermiştir. Söz konusu eylemlere güvenlik güçlerimizin müdahalesi esnasında 67 şahıs gözaltına alınmıştır. Toplanan kalabalık saat 02.00'dan sonra dağılmıştır. Türkiye bir hukuk devletidir. Güvenlik güçlerimiz tüm suç ve suçlularla mücadelesini dün olduğu gibi bugün de sürdürmektedir. Yüce Türk Adaleti, suçlulara hak ettikleri cezaları vermektedir. Halkımızın kamu düzenini, güvenliğini ve insan haklarını gözetmeden çevreye zarar vermesi kabul edilemez. İnancımızda, medeniyet değerlerimizde, Aziz Milletimizin sicilinde olmayan yabancı düşmanlığına müsaade edemeyiz. Kamuoyuna saygıyla duyurulur.”

Söz konusu açıklamaya 11.000 yorum yapılmış, bu yorumlardan 1000 tanesi incelenmek istenmiş fakat X (Twitter) uygulamasın yorumların 1000 tanesine ulaşma imkanı vermemesi nedeniyle 200 yorum araştırma kapsamına alınmıştır. İçişleri Bakanının 1 Temmuz 2024'te

twitter üzerinden yaptığı açıklamanın altına yazılan yorumlar incelenirken yorumlarda görüş farkının olup olmadığı, yorumların ne tür temalar içerdiği, vatandaşların göçmenler hakkındaki görüşünün yorumlara nasıl yansıdığı incelenmiştir. Bu kapsamda 200 yorum Word dosyasına ve Excel dosyasına kod numarası verilerek yazılmıştır. Excel dosyasına yazılan yorumlar hesap adı, içeriği, şekli, yorum-beğeni-retweet sayısı, kullanılan hashtag, emoji, görsel içerik bakımından incelenerek tabloya işlenmiştir. Excel’de filtreleme tekniği kullanılarak benzer kodlar kategorileştirilmiş, bu kodlar belirli kategoriler altında gruplandırılarak temalar oluşturulmuştur. Kodların ve temaların düzenlenmesinin ardından elde edilen bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır.

4. BULGULAR

Elde edilen bulgulara göre İçişleri bakanının tweeti altına yapılan 200 yorumdan 178 tanesi bakanın açıklamalarına katılmadığını belirten olumsuz yorumlar yapılmış, 22 tanesi İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya’nın açıklamalarını destekleyen olumlu yorumlar yazmışlardır.

Tablo 1. Yorumların içeriği

22 olumlu yorum	• 6 yorum- provokatif eylem olduğunu düşünüyor • 11 yorum-Kayseri’deki şiddet olaylarını kınıyor • 3 yorum-Bakanın açıklamasını onaylıyor • 2 yorum- isme atıf yapıyor (Ümit Özdağ)
178 olumsuz yorum	• 34 yorum-hükümet eleştirisi • 14 yorum-bakanın açıklamasının içeriğini eleştiren • 35 yorum-mülteci istemediğine vurgu yapan • 30 yorum-mültecilerin ülkelerine geri dönmelerini belirten • 32 yorum-Türk halkına/milletine atıf yapan • 16 yorum- alay edici • 13 yorum- mültecilere karşı doğrudan olumsuz ifadeler • 5 yorum-tehdit içerikli • 7 yorum-güvenlik endişesine vurgu yapan • 9 yorum-sınırdan kaçak girişlere vurgu yapan • 6 yorum-abartılı ifadeler, yanlış algılar
Toplam 200 yorum	

Tweetler üzerinde yapılan inceleme sonucunda beş temel temanın varlığına rastlanmıştır. Bu temalar şunlardır;

1. Irkçılık ve göçmen karşıtlığı
2. Toplumsal düzen, güvenlik ve suç
3. “Ülkemde mülteci istemiyorum” hashtag
4. Hükümete tepki
5. Provakasyon ve sosyal medya

4.1. Irkçılık ve Göçmen Karşıtlığı

Sosyal medyanın kriz dönemlerinde haber toplama, yayma ve analiz süreçlerindeki rolü giderek önem kazanmıştır. Geleneksel medya, krizlerde Facebook, X (Twitter) ve YouTube gibi platformlara bağımlı hale gelirken, sosyal medya yurttaş gazeteciliğini öne çıkarmış ve hızlı gelişen olaylara yeni perspektifler sunmuştur. Özellikle göçmen krizinde, sosyal medya, geleneksel medyanın eksiklerini tamamlayan bir araç olarak görülmektedir. Ancak, doğruluğu teyit edilmemiş haberlerin hızla yayılması ve sığınmacılarla ilgili olumsuz söylemlerin kitlesel etkileri ciddi sorunlara yol açmaktadır. Yapılan bu araştırmada bağlamında incelenen tweetlerde mültecilerle ilgili birçok olumsuz nitelendirmenin olduğu görülmüştür. Bu nitelendirmelerden bazıları; “ne idiği belirsiz”, “türk düşmanları”, “şımarıklar”, “arap”, “edepsiz ortadoğulular”, “hapishane kaçkını”, “kaçaklar”, “Suri”, “işgalci”, “sığıntı insanlar”, “kanunsuzlar”, “medeniyet görmemiş ırk” “yaratık”, “nefis düşmanları”, “sapıklar”... şeklinde olmaktadır. Bu nitelendirmeler aşağıdaki örneklerde de görülmektedir.

«Sorması ayıp ama bu koruduğunuz, vatandaşlık verdikleriniz ne idiği belli olmayıp ülkeye aldıklarınız ne zaman gidecekler efendim?» (T-66)

«Yabancıya düşmanlığımız yok sayın Yerlikaya, Bayragimizi cigneyene, kucuk kizlari taciz edenlere dusmanlığımız var. Bunun bilincinde olun. Yoksa biz hic bir avrupaliya gidin ulkenize demedik. Edepsiz ortadogululari, asker kacaklarını, hapishane kackinlarını doldurdunuz vatana.» (T-101)

X (Twitter) gibi yeni medya platformları, yanlış bilgilerin geniş kitlelere ulaştırılmasında, nefret söyleminin üretilip dolaşıma sokulmasında ve ayrımcı dilin yaygınlaşarak süreklilik kazanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Burada sosyal medya insanlara ifade özgürlüğü, kimlikler ve sınırlar arası bariyerlerin kaldırılması gibi özgürleştirici potansiyelinin aksine, farklılıkları derinleştirerek toplumsal kutuplaşmayı ve çatışmayı artırdığı; çoğulculuğu daraltarak tek tipleştirici bir yapı sunduğu ve yanlış bilgiler yoluyla nefret söylemini körüklemekte olduğu görülmektedir (İris ve Keskin, 231). Adıgüzel (2017) de Türkiye’ye gelen sığınmacılara karşı gelişen olumsuz algıyı ayrımcı, düşmanlaştırıcı, ötekileştirici diliyle en çok medyanın etkilediğini belirtmektedir (Adıgüzel, 2017: 114). Nitekim T-192 kodlu twette kullanılan dildeki nefret söylemi, ötekileştirme ve damgalama söylemleri göze çarpmaktadır.

«Medeniyet görmemiş bir ırkı gelip vatandaşların komşusu yaptınız! Anasından başka kadın görmemiş nefis düşmanları gördüğü her karşı cinse halleniyor bir de kardeşlik falan

diyorsunuz! Halk adalet yoksa anarşi deyince de akıl vermeye kalkmayın! Gönderin o yaratıkları bu ülkeden!» (T-192)

Bu ifade, göçmenleri ve mültecileri insandışılaştıran ("yaratıklar" gibi ifadelerle), onların medeni olmayan, kontrolsüz ve tehdit edici bir grup olarak çerçeveleyen bir dil kullanmaktadır. Bu tür söylemler, göçmenleri kolektif bir suçluluk ve ahlaki yetersizlikle ilişkilendirerek, toplumsal önyargıları ve ayrımcılığı derinleştirmektedir (Esses et al., 2013). Göçmenleri "medeniyet görmemiş" ve "nefis düşmanları" olarak tanımlayarak, onların insanlık dışı ve ahlaken aşağı bir grup oldukları algısını yaratır. İnsandışılaştırma, ırkçılığın en temel mekanizmalarından biri olup, belirli grupları toplumsal normların dışında konumlandırarak, onlara yönelik ayrımcılığı ve şiddeti meşrulaştırır (Haslam, 2006). Göçmenlerin kültürel ve bireysel farklılıklarını küçümsemek, onların toplumun bir parçası olma haklarını sorgulamaya kadar varabilir. İfade, göçmenleri "komşu" olarak nitelendirerek, yerli halk ile göçmenlerin yakın fiziksel temasının tehlike doğurduğu varsayımını işler. Bu, kültürel ve sosyal tehdit algısını artıran bir söylemdir. Özellikle, "karşı cinse hallenmek" gibi ifadelerle göçmenler cinsel saldırı tehdidi üzerinden kriminalize edilmektedir. Göçmenlerin cinsel suçlar ile ilişkilendirilmesi, tarih boyunca birçok ayrımcı söylemde kullanılan bir mekanizma olup, onların toplum dışına itilmesini haklı çıkarmaya hizmet etmiştir (Van Dijk, 1993). Benzer şekilde aşağıdaki ifade de göçmenleri toplumu tehdit edenler olarak nitelendirirken, Kayseri’de Suriyelilere karşı yapılan şiddet olaylarını destekledikleri anlaşılmaktadır.

“İnsani değerlerimize yakışmayan derken? Gayet iyi yapıldı az bile yapıldı. Güvenlik güçleri derken? Ülkeye milyonlarca arap soktunuz ortalığın ırzına geçtiler hiç müdahale etmediniz şimdi mi aklınıza geldi hukuk devleti olduğu?” (T-95)

Bu ifade, yoğun bir şekilde nefret söylemi ve ötekileştirme içermekte, göçmen karşıtlığını şiddetle vurgulamaktadır. Göçmenleri toplumsal düzenin ve ahlaki normların bozucuları olarak çerçevelerken, aynı zamanda hukukun ve güvenlik güçlerinin bu konuda etkisiz olduğunu iddia ederek devleti suçlamaktadır. İfade, insandışılaştırmacı bir dil kullanarak ("ortanın ırzına geçtiler") göçmenlere yönelik olumsuz stereotipleri pekiştirmekte ve toplumsal huzursuzluğu artırmaktadır. Bu tür söylemler hem göçmenleri hem de devlet otoritesini hedef alarak, ayrımcı ve kışkırtıcı bir retoriğe dayanmaktadır. Toplumda öfkeyi ve kutuplaşmayı artırma potansiyeli taşımaktadır.

Mülteciler ve sığınmacılar konusunda medyanın üstleneceği rol, kamuoyu oluşturma sürecinde büyük bir önem taşımaktadır. Ulusal ve yerel düzeyde yayımlanan pozitif mesajlar,

gelecekte oluşturulacak mülteci politikalarının etkinliğini şekillendirme açısından kritik bir etkiye sahiptir. Özellikle medyada yer alan söylentiler, şüphe uyandırıcı ifadeler, yabancı düşmanlığı ve korku içeren haberlerin yeniden ele alınması ve değerlendirilmesi zorunlu bir ihtiyaçtır (Benoit, 2008:45).

4.2. Toplumsal Düzen, Güvenlik ve Suç

1980'lerden itibaren göçler, ulusal güvenliği tehdit eden unsurlar arasında değerlendirilmeye başlanmış, 2000'li yıllarda ise terörizm, uluslararası suçlar ve sınır kontrolüyle bağlantılı bir olgu olarak ele alınmıştır. Terörizmle ilişkilendirilen göç ve güvenlik algısı zamanla toplumsal güvenlik anlayışına dönüşmüş ve göçmenler, gündelik yaşamı zorlaştıran bir tehdit unsuru olarak görülmeye başlanmıştır. Bu bağlamda, yabancılar ve farklı etnik gruplarla birlikte göçmenler de suçla ilişkilendirilmiş, ötekileştirilmiş ve ayrımcı uygulamalara maruz kalmıştır (Kaya, 2015: 49). Bu araştırmadaki söylemlerde benzer şekilde göçmenlerin toplumsal güvenlik anlayışını tehdit ettiğini söyleyen açıklamalar bulunmaktadır. Gelecekte bu sorunların aratarak devam edeceği vurgulanmaktadır.

“Ülkemizde bulunan yabancı sayısı çok fazla, biz bunu kaldırabilecek durumda değiliz. 10 yıl sonra bugün yaşadığımızın kat kat fazlası sorunlarla karşılaşacağız. Bu ülkede bence bugünden geleceğe baktığımızda en büyük sorun düzensiz göçmen olarak görünüyor.» (T-146)

Göçmenlerin suç ve güvenlik sorunlarıyla ilişkilendirilmesi, genellikle kamu söyleminde göçmen karşıtlığını güçlendiren bir unsurdur. İlk ifade, düzensiz göçün "taciz" ve "hırsızlık" gibi suçları artırdığı iddiasıyla, göçmenleri bir güvenlik tehdidi olarak çerçeveler. Bu tür söylemler, göçmenlerin toplumsal düzeni bozduğu ve mevcut güvenlik sorunlarını ağırlaştırdığı algısını pekiştirir. Göç ve güvenlik üzerine yapılan çalışmalar, bu tür algıların genellikle abartılı olduğunu ve medya söylemleri tarafından körüklendiğini belirtir (Huysmans, 2006).

“İnançlarımız, medeniyetimiz, kültürümüz en önemlisi sınırlarımız çok iyi korunmuş olsaydı düzensiz göç olmazdı. Düzensiz göçle beraberinde taciz, hırsızlık arttı. Zaten ülkenin içinde yeterince basa edilmeyen suç varken ekstra bunlar eklendi. İnsanların sinirlenmesi ve dışa vurması gayet normal.» (T-79)

Sosyal kimlik teorisine göre, bireyler sosyal gruplarını (örneğin, vatandaşlık veya etnik köken) kendi kimliklerinin bir parçası olarak görür ve bu grubu koruma eğilimindedir (Tajfel ve Turner, 1986). İfadelerde yer alan "inançlarımız, medeniyetimiz, kültürümüz" gibi

kavramlar, yerel topluluğun ortak kimliğinin ve değerlerinin göçmenler tarafından tehdit edildiği algısını yansıtmaktadır. Bu tür ifadeler, "biz" ve "onlar" ayrımını pekiştirerek göçmenleri dış gruba yerleştirir ve ötekileştirir. Göçmenlerin suç ve düzensizlikle ilişkilendirilmesi, yerel grubun kimliğini koruma kaygısıyla açıklanabilir. Bu durum, yerli halkın kendi gruplarını olumlu, dış grubu ise olumsuz özelliklerle tanımladığı sosyal karşılaştırma mekanizmasını devreye sokar.

«Yasa dışı yollarla içeri girenleri engelleyin sınırları koruyun madem eşitlik ve hukuk devletiyiz kaçak yollarla girenleri sınır dışı edin 10 milyon göçmenin bedava sağlık hizmetini maaş kartlarını sonlandırın vergiye tabii hale getirin elektirik su parası alın olur mu?» (T-64)

Bu korku söylemiyle bağlantılı bir başka söylem de mültecilerin “güvenlik tehdidi” oluşturduğunu vurgulamaktır. Bir taraftan mülteciler mağdur “kitleler” ve “yığınlar” olarak temsil edilirken, diğer taraftan “-den/dan fazla”, “-in üzerinde”, “binlerce” gibi mülteciler hakkında tahmine dayanan sayısal bilgiler verilmesi, mültecilerin muhtemel tehlikeler arasında yer aldıklarını bilinçaltına kaydetmekte, bu ortalama rakamsal ifadeler mültecilerin artan sayısının bir sorun olduğunu ima eden tehdit ve güvenlik algısını kuvvetlendirmektedir (Kızılelmas, 2024: 239).

T-64 kodlu tweet ise göçmenlere yönelik kamu hizmetlerinin ve hakların sorgulanması, onların toplum içindeki ekonomik katkıları yerine mali yük oluşturdukları algısını vurgular. "Kaçak yollarla girenleri sınır dışı edin" ve "bedava sağlık hizmetlerini sonlandırın" gibi talepler, göçmenlerin ekonomik ve sosyal alanlarda dışlanması gerektiği fikrini destekler. Bu, ekonomik kaynakların sınırlı olduğu bir bağlamda, yerli halkın kendilerini "hak sahibi" olarak görüp göçmenleri haksız bir şekilde avantaj sağlayan bireyler olarak algıladığını ortaya koyar.

Bu ifadeler, sosyal kimlik teorisinin işaret ettiği "biz ve onlar" ayrımını belirginleştirirken, göçmenlerin güvenlik ve suçla ilişkilendirilmesi üzerinden korku ve tehdit algısını pekiştirmektedir. İfadelerdeki ekonomik kaygılar ve güvenlik endişeleri, göçmen karşıtı tutumların yalnızca kültürel ve sosyal kaygılara değil, aynı zamanda ekonomik ve politik faktörlere dayandığını göstermektedir. Bu bağlamda, söylemlerin hem sosyal kimlik teorisi hem de göçmenlerin güvenlik ve suç algısıyla ilişkilendirilen toplumsal endişeleri yansıttığı görülmektedir.

Bu tür haberlerde Türkiye’de işlenen suç oranları göz ardı edilerek sığınmacıların suç işlemeye meyilli tehlikeli kişiler olarak gösterilmeye ve işlenen bir suçun abartılarak bütün sığınmacılarla ilişkilendirilmeye çalışıldığını anlatmıştır. Sığınmacıların işledikleri suçların

öne çıkarılmasının ardında, aslında sığınmacıların “dışarıdakiler” ya da “ötekiler” olarak görülmesinin etkili olduğunu belirtmiştir. (Kızılelmas, 2024: 240).

4.3. #“Ülkemde mülteci istemiyorum”

İletişimsel belirtec olarak hashtagların sosyal katılım sağlamada önemli gücü bulunmaktadır. Örgütlenme ve mobilizasyon olmayı sağlayan hashtag mekanizması X (Twitter)’de belirtilen bir konunun diğer kullanıcılar tarafından kolayca aranmasına izin vermek ve X (Twitter)’de birleştirici olarak sınıflandırmak için yazılmış önüne karma sembolü (#) konulan bir dizi kelimelerdir. Bu çalışmada atılan tweetlerde hashtag kullanıldığı görülmüştür. Aşağıda söz konusu çalışmada hashtag haline gelen tweetlerden bazı örnekler bulunmaktadır.

«Ülkemde sığıntı istemiyorum» (T-100)

«Ülkem de mülteci görmek istemiyorum.» (T-108)

«Sayın bakanım ülkemde mülteci istemiyorum. 10 milyondan fazla sığınmacı olamaz.» (T-149)

«Ülkemizde sığınmacı mülteci istemiyoruz» (T-154)

«İstemiyoruz, yeter artık!!» (T-192)

«Kardeşim Yüce Türk Milleti mülteci istemiyor bu kadar basit.» (T-152)

Sosyal medya, bireylerin göç krizine dair düşüncelerini hızla yayabilmelerini sağlayan bir platform haline gelmiştir. Hashtagler, bu görüşlerin organize bir şekilde görünürlük kazanmasına yardımcı olur. Örneğin, "mülteci istemiyorum" şeklindeki paylaşımlar, bireysel rahatsızlıkların ötesinde, toplumsal bir protesto havası yaratır. Bu tür hashtagler, kolektif kimlik oluşturma sürecine katkıda bulunarak, yerli halkın rahatsızlıklarını ifade ettiği bir dayanışma zemini oluşturur.

«Zorla misafirlik olmaz sayın bakan. Vedalaşma vakti; misafirlik bitti. Halk bu riyakar, bayrağına, huzuruna el, dil uzatan insanları istemiyor. Gereğini yapın.» (T-46)

Buradaki tweetde göze çarpan bir unsur, "ülkemde istemiyorum" ve "misafirlik bitti" gibi ifadelerle mültecilerin ötekileştirilmesidir. Bu söylem, göçmenlerin geçici bir statüye sahip olması gerektiği ve topluma entegre olmalarının istenmediği fikrini vurgular. Bu tür hashtagler, sosyal medyanın göç krizini derinleştiren bir araç olabileceğini de göstermektedir. Sosyal medya, özellikle bu tarz paylaşımların yayılmasıyla, göçmenler ve yerli halk arasında daha keskin bir ayrışmaya neden olabilir. Nefret söylemine dönüşme potansiyeli taşıyan bu

tür paylaşımlar, toplumdaki kutuplaşmayı artırabilir ve göçmenlerin maruz kaldığı ayrımcılığı meşrulaştırabilir. Bu hashtagler, sosyal medyada göç krizine dair toplumsal duyguların ve tepkilerin dışavurumunu temsil ederken, aynı zamanda göçmen karşıtı söylemlerin görünürlüğünü artırmaktadır. Göç krizinin yönetiminde sosyal medyanın etkisinin göz ardı edilmemesi gerekir. Özellikle bu tür kolektif söylemler hem politikacıları hem de toplumun genelini etkileyerek, göç politikalarının sertleşmesine yol açabilir.

4.4. Hükümete Tepki

İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya'nın açıklamasında kullandığı "hukuk devleti" kavramının, hükümeti eleştiren tweetlerde sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Burada hukuk devleti kavramının sıkça vurgulanması, göçmenlerin varlığına dair rahatsızlığı hukuksal bir çerçevede meşrulaştırma çabası olarak görülebilir. Bu bağlamda, göçmenlerin ülkeye girişinin ve toplumsal yaşamda varlık göstermesinin devletin hukuksal bir başarısızlığı olarak sunulması, yerli halkın mağduriyet algısıyla ilişkilendirilir. Böylece göçmen karşıtlığı, devletin yetersizliği ile ilişkilendirilerek bir meşruiyet zemini kazanmaktadır.

T-26 kodlu tweet göçmen karşıtlığının sosyal, siyasal ve psikolojik yönlerini bir arada barındıran bir örnek olarak değerlendirilebilir. Sosyal Kimlik Teorisi (Tajfel ve Turner, 1979) bağlamında, bu tür ifadeler, "biz" (Türk vatandaşları) ve "onlar" (Suriyeli kaçak göçmenler) ayrımını pekiştirerek toplumsal kutuplaşmayı derinleştirir. Açıklamada, hukukun tarafsızlığının sorgulanması ve Suriyeli göçmenlerin haklarının önceliklendirildiği algısının vurgulanması, "biz" grubunun mağduriyet duygusunu artırabilir.

«Türkiye gerçekten bir hukuk devleti midir? Hukuk neden Türk vatandaşlarının hakkını korumakta Suriyeli kaçak göçmen haklarını korumak kadar hassas değil? Türk halkı kontrolsüz kaçak göçmenleri istemiyor, neden asli görevinizi yapmıyorsunuz?» (T-26)

Bu tür söylemler, genellikle göçmenlere yönelik ayrımcı tutumların ve önyargıların güçlenmesine yol açar. Göçmen karşıtlığı, çoğunlukla yerli halkın ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda tehdit algısına dayanır (Esses vd., 2013). Açıklamada, "kontrolsüz kaçak göçmen" ifadesi, göçmenleri yasadışı, düzeni bozan ve tehdit unsuru olarak çerçevelemektedir. Bu, göçmenlerin yalnızca yasal değil, aynı zamanda sosyal olarak da "öteki"leştirilmesine katkıda bulunur. Açıklamada göze çarpan diğer bir unsur, devletin asli görevlerini yerine getirmediği yönündeki eleştiridir. Bu tür eleştiriler, yerli halkın devlete olan güveninin azalmasına ve göçmen karşıtlığının yalnızca bireysel düzeyde değil, kurumsal

düzeyde de ifade edilmesine neden olabilir. Göçmenlere atfedilen "kontROLSÜZ" kimlik hem bireyleri hem de devleti hedef alan bir hoşnutsuzluğu açığa çıkarmaktadır.

Benzer bir açıklama olan T-24 kodlu açıklama da göçmen karşıtlığının pek çok boyutunu yansıtan ve "biz" (yerli halk) ile "onlar" (göçmenler) ayrımını keskinleştiren bir söylem örneği olarak değerlendirilebilir. Açıklama, göçmenlerin varlığına yönelik rahatsızlığı, hukukun üstünlüğü ve devletin işlevselliği üzerinden eleştiriyi birleştirerek dile getirmektedir. Sosyal Kimlik Teorisi (Tajfel ve Turner, 1979) perspektifinden bakıldığında, bu tür söylemler, yerli halkın kimliğini ve haklarını tehdit altında hissetmesine dayalı olarak şekillenen bir ötekileştirme sürecini temsil eder.

«Hukuk devleti ülkeyi göçmen deposuna çevirmez! Kayıt dışı kaçak bir sürü göçmeni ülkeye sokmaz! Hukuk devleti ülkeye giren yabancıların kayıt dışı kaçak olarak vergi sigorta ödemedi çalışmasına ya da ticaret yapmasına izin vermez! Mültecilik bir hak olsa dahi bir hukuk devleti mültecileri mülteci kamplarında toplar, memlekete yayılıp her yeri istila etmelerine izin vermez! Hukuk devletinde bayramlaşmak için memleketine gidebilen mültecilere zaten mülteci falan da denmez! Memleket zaten hukuk devleti olsa vatandaşta hukuka uyar böyle sert tepkiler koymaz.» (T-24)

Göçmen karşıtlığı, göçmenlerin topluma entegrasyonu ve kabulüne yönelik algılar üzerinde çeşitli boyutlarda etkiler yaratmaktadır. İlk olarak, göçmenlerin "kayıt dışı", "kaçak" ya da "vergi ve sigorta ödemedi" çalışan bireyler olarak sunulması, toplum düzenini bozucu unsurlar olarak algılanmalarına neden olmaktadır. Bu tür söylemler, göçmenleri yasadışı ve haksız avantaj elde eden bireyler olarak çerçeveleyerek, yerli halk arasında ekonomik ve sosyal adaletsizlik algısını güçlendirmektedir (Esses vd., 2013). Bu durum, toplumsal huzursuzluk ve göçmen karşıtı duyguların artmasına yol açabilir. Aynı şekilde, hukukun işlevselliği üzerinden yapılan eleştiriler de göçmen karşıtlığı söylemlerinde önemli bir yer tutmaktadır. Bunun yanı sıra, göçmenlerin toplumsal hayata entegrasyonuna yönelik eleştiriler, onların mülteci kamplarında tutulması gerektiği gibi bir görüşü desteklemektedir. Göçmenlerin toplumsal hayata dahil edilmemesi, onları "geçici" ve "toplum dışı" olarak konumlandıran bir perspektifin sonucudur. Bu tür bir yaklaşım, ötekileştirme ve dışlama mekanizmalarını güçlendirerek toplumsal kutuplaşmayı artırmaktadır (Cresswell, 2006). Göçmenler kültürel ve sosyal bir tehdit olarak da algılanmaktadır. "Her yeri istila etmek" gibi ifadelerle, göçmenler yalnızca ekonomik bir yük değil, aynı zamanda kültürel kimliklere yönelik bir tehdit olarak sunulmaktadır. Bu tür söylemler, yerli halkın sosyal kimliğini koruma kaygısını artırmakta ve göçmenleri homojen bir tehdit grubu olarak

çerçevelemektedir (Van Dijk, 1993). Bu, toplumsal dayanışmayı zayıflatarak ayrımcılık ve ötekileştirme duygularını beslemektedir. Ayrıca, "bayramlaşmak için memleketine giden mülteci" gibi ifadelerle, göçmenlerin meşruiyeti sorgulanmaktadır. Bu söylemler, göçmenlerin mültecilik statüsüne uygun davranmadığı algısını yaratmakta ve bu durum, toplumsal kabulü zayıflatarak göçmen karşıtı tutumları daha da derinleştirmektedir.

4.5. Provokasyon ve Sosyal Medya

Göçmen krizine dair yayılan provokatif söylemler, genellikle göçmenleri toplumsal düzeni bozan unsurlar olarak çerçeveler. Bu tür içerikler, zaten kırılğan olan toplumsal bağları zayıflatarak göçmenlere yönelik öfkeyi artırabilir. Özellikle kriz anlarında sosyal medya, göçmenlere yönelik yanlış algıların ve nefret söylemlerinin yayılmasında etkili olabilir. Aşağıda T-8 kodlu tweet bu bağlamda göçmen krizi gibi hassas bir konunun, sosyal medyanın hızlı ve geniş çapta erişim sağlama özelliği nedeniyle yanlış bilgi, provokasyon ve toplumda gerilimi artırma riski taşıdığına vurgu yapmaktadır.

«Türkiye bir hukuk devletidir. Gereğinin ağır ceza ile sonuçlanmasını ümit ediyoruz. Masum insanlara ve evlerine saldırmak provokeden ibaret. Devletine güvenen zorluk çıkarmaz işi zorlaştırmaz.» (T-8)

Ayrıca T-8 kodlu twette “Türkiye bir hukuk devletidir” gibi ifadeler, sosyal medya provokasyonlarına karşı devletin hukuk çerçevesinde hareket etmesi gerektiğini savunur. Provokasyonla mücadelede adalet ve hukukun üstünlüğü beklentisi öne çıkarılmıştır. Ancak bu beklenti, sosyal medyada hızlı yayılan içeriklerin kontrol altına alınması için hukuki düzenlemelerin yeterli olup olmadığı sorusunu da gündeme getirir.

Sosyal medya, göçmen krizinin ele alınışında hem bir fırsat hem de bir tehdit olarak görülmektedir. T-41 kodlu twette geçen “Sevgili Bakanım, bu çok önemli paylaşım neden gecikmeli yapıldı?” ifadesi, devlet yetkililerinin sosyal medya üzerinden krizlere hızlı müdahale etme konusundaki sorumluluklarını eleştirir. Kriz zamanlarında yetkililerin sosyal medya üzerinden etkin iletişim kurmaması, provokatif içeriklerin daha fazla yayılmasına olanak tanıyabilir.

«Sevgili Bakanım, bu çok önemli paylaşım neden bu kadar çok gecikmeli yapıldı? Diğer yandan provakatif ve yalan haberlerle halkı galeyana getirip sokağa dökenler için herhangi bir işlem yapıldı mı veya yapılacak mı?» (T-41)

Paylaşımlar, sosyal medyada yayılan provokatif içeriklerin toplum üzerinde yarattığı olumsuz etkileri vurgulamaktadır. Örneğin, “Masum insanlara ve evlerine saldırmak provokeden

ibaret” ve “provakatif ve yalan haberlerle halkı galeyana getirip sokağa dökenler” ifadeleri, kriz anlarında sosyal medya aracılığıyla yayılan yanlış bilgilere karşı bir rahatsızlık olduğunu gösterir. Bu tür içerikler, toplumsal öfkeyi tetikleyebilir ve şiddet olaylarına yol açabilir. Dolayısıyla sosyal medya, sadece bir haber kaynağı değil, aynı zamanda bir kriz derinleştirme aracı olarak da algılanmaktadır.

Aşağıdaki paylaşımlarda ise sosyal medya provokasyonları ve bunlara karşı alınacak önlemler konusunda halkın devlete ve adalete olan güveninin sınındığı görülmektedir. Örneğin, “Ülkemde sosyal medya provokatörlerini istemiyorum” ifadesi, toplumsal huzurun korunması için sosyal medyada provokatif içeriklerin engellenmesi gerektiği algısını yansıtır.

«Provakasyona imza atan tüm şahıslar umarım gereken cezayı alırlar.» (T-18)

«Ülkemde sosyal medya provokatörlerini istemiyorum.» (T-133)

Bu alıntılar, göçmen krizi gibi hassas konuların sosyal medyada nasıl ele alındığına ve provokasyonların toplum üzerindeki etkisine dair önemli ipuçları sunmaktadır. Sosyal medya platformlarının, bilgi doğrulama mekanizmalarını güçlendirmesi ve yanlış bilgi yayılımını engelleyecek düzenlemeler geliştirilmesi, kriz anlarında toplumsal kutuplaşmayı ve şiddeti önlemek açısından kritik bir öneme sahiptir. Aynı zamanda devletin sosyal medyada hızlı ve etkili kriz yönetimi stratejileri geliştirmesi, toplumda güvenin tesis edilmesine katkı sağlayabilir.

5. SONUÇ

Sosyal medya, modern iletişim teknolojilerinin merkezinde yer alan, bireylerin fikirlerini ve duygularını ifade edebildiği, bilgi akışını hızlandıran ve toplumsal olayların şekillenmesine katkıda bulunan çok yönlü bir platformdur. Kayseri olayları sonrası Twitter yorumlarının analiz edildiği bu çalışma, sosyal medyanın toplumsal kutuplaşma ve ötekileştirme süreçlerindeki çift yönlü rolünü ortaya koymaktadır. Sosyal medya bir yandan bilgiye hızlı erişim ve farklı bakış açılarının dile getirilmesi için bir platform sunarken, diğer yandan yanlış bilgi yayılımı ve nefret söylemlerinin körüklenmesi gibi riskleri de beraberinde getirmektedir.

Kayseri olayları sonrası sosyal medya yorumları üzerinden yapılan analizler, sosyal kimlik teorisi perspektifinden bireylerin grup kimliklerini öne çıkarma ve “öteki” ile arasındaki farklılıkları vurgulama eğilimini destekler niteliktedir. Irkçılık ve ayrımcılık içeren yorumlar, Suriyeli sığınmacıların toplumsal bir tehdit olarak algılanmasının yaygınlığına işaret etmektedir. Bu durum, sosyal medyanın manipülatif ve provokatif içeriklerle kitleleri yanlış yönlendirme potansiyelini gözler önüne sermektedir.

Türkiye’deki yazılı ve basılı medya organlarında sığınmacılar genellikle ötekileştirici, tehdit unsuru olarak gösteren ve düşmanlaştırıcı bir dille ele alınmakta; bu tutum çoğunlukla üçüncü sayfa haberciliği tarzında, münferit olaylar üzerinden konunun gündeme getirilmesiyle kendini göstermektedir. Yerel medya, olaylara coğrafi yakınlık nedeniyle daha olay-merkezli bir bakış açısıyla yaklaşırken, ulusal medya ise sığınmacılarla ilgili haberleri genellikle hükümete olan yakınlığı ya da muhalefeti doğrultusunda şekillendirmektedir (Erdoğan, 2015: 341). Bir yandan mülteciler mağdur “kitleler” ya da “yığınlar” olarak betimlenirken, diğer yandan “-den fazla”, “-in üzerinde”, “binlerce” gibi kesin olmayan, tahmini sayılarla yapılan anlatımlar, mültecilerin potansiyel bir tehdit unsuru olarak zihinlere yerleşmesine neden olmaktadır. Bu tür ortalama ve belirsiz rakamsal ifadeler, mülteci sayısındaki artışı bir sorun olarak ima ederek tehdit ve güvenlik algısını pekiştirmekte, mülteciler “güvenlik tehditi” olarak sunulmaktadır. Ayrıca bazı siyasetçilerin açıklamaları ve eylemleri hakkında ulusal basında yapılan yorumlar, “suça eğilimli Suriyeliler” ya da “yaklaşan büyük tehdit olarak göçmenler” gibi algıların pekiştirilmesine hizmet etmektedir. Sosyal medyada yapılan bu paylaşımlar, herhangi bir editoryal denetimden geçmediği ve genellikle daha kişisel, tanıdık öğeler barındırdığı için çok daha kışkırtıcı olabilmekte; bu durum ise toplumda nefret söylemlerinin ve ırkçı ifadelerin yaygınlaşmasına zemin hazırlayabilmektedir. Bu nefret söylemleri daha ilerki aşamalarda şiddet eylemlerine dönüşmekte ve burum toplumsal huzuru bozmaktadır. Kayseri olaylarında görüldüğü gibi, sosyal medya üzerinden yayılan olumsuz yorumlar ve yanlış bilgiler toplumsal huzursuzluğu tetiklemekte ve bireyler arası güvensizlik atmosferini derinleştirmektedir. Göçmenlere yönelik ayrımcı söylemlerin yaygınlaşması, toplumdaki “biz” ve “onlar” ayrımını belirginleştirerek, ötekileştirme ve toplumsal gerilimlere yol açmaktadır.

Kısaca, ulus devlet sınırları içinde yaşayan ve onun belirlediği hedef ve ilkeleri benimseyen bireyler olarak, yaşamı değerler veya ilkelere dayalı bir perspektiften çok, fayda ve çıkar odaklı bir anlayışla şekillendirdiğimizde; ötekiyle kurduğumuz ilişkiler de bu yaklaşımın etkisi altında kalmaktadır. Bu durumda, öteki hakkında var olan ya da üretilen bilgileri doğruluk ya da gerçeklik açısından sorgulamak yerine, işimize geldiği ölçüde, yani çıkarlarımıza uygun düştüğü sürece kabul etmeye eğilim göstermekteyiz. Bauman’ın (2018: 72) “Göçmenler iktidarlar için ideal bir sapkın, öteki, özenle seçilmiş propaganda malzemesidir” ifadesinde de vurguladığı üzere, kamuoyunun ilgisini çeken ve belli kesimlerin desteğini alan bu tür politik kararlar ve uygulamalar, sığınmacılara yönelik nefret ve ayrımcılığı daha da körükleyerek fiziksel saldırılara varabilecek boyutlara ulaşmıştır. Bu

durum, sığınmacıların siyasal söylemler aracılığıyla en üst düzeyde ötekileştirilmesinin çarpıcı örneklerinden biri olarak toplumsal bellekte yer edinmiştir.

Aynı zamanda, olumlu ve empatiye dayalı yorumların varlığı, dijital platformların barışçıl ve dayanışma odaklı mesajları yaymak için de etkili bir araç olduğunu göstermektedir. Ancak, bu pozitif etkilerin yeterince ön plana çıkabilmesi için sosyal medya platformlarının dezenformasyon ve nefret söylemlerine karşı daha etkin önlemler alması gerekmektedir.

Bununla birlikte, çalışma sosyal medyanın kriz yönetimindeki rolünü de ele almaktadır. Hükümet yetkililerinin olaylara dair yaptıkları paylaşımlar, kriz yönetiminde hızlı ve etkili iletişimin önemini vurgulamaktadır. Ancak, bu paylaşımların zamanlaması ve içeriği, kamuoyunda bilgi kirliliğini önleme ve toplumsal sükuneti sağlama konusunda kritik bir rol oynamaktadır.

Sonuç olarak, sosyal medyanın toplumsal olaylarda oynadığı kritik rolün daha iyi anlaşılması ve platformların potansiyel olumsuz etkilerini azaltacak stratejiler geliştirilmesi önemlidir. Sosyal medya üniversiteler, medya kurumları ve kamu otoriteleri arasında etkili bir çalışma ortamı oluşturularak daha şeffaf ve dengeli bir enformasyon yayılımına olanak tanıyabilir. Bu yolla, toplumsal barışı ve dayanışmayı teşvik eden bir dijital ekosistem yaratılabilir.

KAYNAKLAR

- Abrams, D., ve Hogg, M. A. (1990). *Social Identity Theory: Constructive and Critical Advances*. Springer-Verlag.
- Adıgüzel, Y. (2017). Göç Alan Toplumlarda Mültecilik Algısı. İnsan Hakları Perspektifinden Mültecilik. UMHD-İNSAMER-MEMUR-SEN: Ankara, 109-120
- Akyüz, A., Demir, M., ve Kaya, S. (2021). "Sosyal Medyada Göçmen Algısı: Twitter Üzerine Bir İnceleme". *İletişim Araştırmaları Dergisi*, 29(1), 45-67.
- Aldamen, Y. (2023). Mültecı Krızı Sırasında Dijital İletişim Aracı Olarak Sosyal Medya Kullanımı: Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler Üzerinden Bir Araştırma, *Dijital İletişim Çalışmaları*, 99-113.
- Aldemir, A. (2020). Kötülüğün Sıradanlığı ve Sosyal Medya: Twitter'da Suriyeli Mülteciler Örneği, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 66, 200-219
- Arslantürk, G. (2020). Sosyal Medyadaki Göçmen Karşıtı Tutumların Bütünleşik Tehdit Kuramı Çerçevesinden İncelenmesi, *Psikoloji Araştırmaları*, 1(1): 06-16

- Bauman, Z. (2018). *İskarta Hayatlar, Modernite ve Safraları* (çev: Osman Yener). İstanbul: Can Yayınları.
- Bayram, P. (2020). Sosyal Medyada Suriyeli Mülteci Krizine İlişkin Konum Alışlar: Türkiye'deki Politik Gençlik Üzerinden Bir Analiz, Balıkesir University The Journal of Social Sciences Institute, 23(44), 1214-1251.
- Benoit, W.L. ve Benoit, P.J. (2008). *Persuasive Messages, The Process of Influence*, Blackwell Publishing: Madlen.
- Boyd, D. M., ve Ellison, N. B. (2007). "Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship". *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 210-230.
- Chouliaraki, L., ve Stolic, T. (2017). "Rethinking Media Responsibility in the Refugee 'Crisis': A Visual Typology of European News". *Media, Culture & Society*, 39(8), 1162-1177.
- Coombs, 2012). Coombs, W. Timothy. (2012). *Parameters for Crisis Communication*, W. Timothy Coombs ve Sherry J. Holladay (Ed.) *The Handbook of Crisis Communication* içinde (s.), West Sussex, UK: Blackwell Publishing.
- Cresswell, T. (2006). *On the Move: Mobility in the Modern Western World*. Routledge.
- Erdoğan, M., Kavukçuer, Y. ve Çetinkaya T. (2017). *Türkiye'de Yaşayan Suriyeli Mültecilere Yönelik Medya Algısı, Liberal Perspektif Analiz, Özgürlük araştırmaları Derneği*.
- Esses, V. M., Medianu, S., ve Lawson, A. S. (2013). "Uncertainty, Threat, and the Role of the Media in Promoting the Dehumanization of Immigrants and Refugees". *Journal of Social Issues*, 69(3), 518-536.
- Faist, T. (2000). *The Volume and Dynamics of International Migration and Transnational Social Spaces*. Oxford University Press.
- Garfinkel, H. (2019). *Başarılı Bir İtibarsızlaştırma Töreninin Koşulları. Yabancı, Bir İlişki Biçimi Olarak Ötekilik* (2. baskı) (derleyen: Levent Ünsaldı). Ankara: Heretik Yayıncılık, 107-117.
- Georgiou, M., ve Zaborowski, R. (2017). "Media Coverage of the 'Refugee Crisis': A Cross-European Perspective". Council of Europe Report. Department of Media and Communications London School of Economics and Political Science Press.

- Haslam, N. (2006). "Dehumanization: An Integrative Review". *Personality and Social Psychology Review*, 10(3), 252-264.
- Hogg, M. A., ve Terry, D. J. (2000). "Social Identity and Self-Categorization Processes in Organizational Contexts". *Academy of Management Review*, 25(1), 121-140.
- Huysmans, J. (2006). *The Politics of Insecurity: Fear, Migration and Asylum in the EU*. Routledge Publisher.
- İris, M., ve Keskin, F. (2021). "Sosyal Medyada Mülteci Temsili: Twitter'da Suriyeli Mülteciler Üzerine Bir Analiz". *Göç Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 231-250.
- İris, Y ve Keskin Y. (2023). Nefret Söylemi ve Yanlış Bilgi: Suriyeli Sığınmacılar Hakkında Yapılan Paylaşımların Betimsel İçerik Analizi, *Academic Journal of Information Technology*, 224-248.
- Kaplan, A. M., ve Haenlein, M. (2010). "Users of the World, Unite! The Challenges and Opportunities of Social Media". *Business Horizons*, 53(1), 59-68.
- Kardeş, S., Banko, Ç. ve Akman, B. (2017). Sosyal Medyada Suriye’li Sığınmacılara Yönelik Algı: Bir Sözlük Değerlendirmesi, *Göç dergisi*, 4(2), 185 – 200
- Kaya, A. (2015). “Euro-Türkler, Kuşaklararası Farklılıklar, İslam ve Entegrasyon Tartışmaları”, *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1(1): 44-79.
- Kazan, F. ve Pirçek, S. (2023). Sosyal Medyada Suriyeli ve Ukraynalı Göçmen İmajına Karşılaştırmalı Bir Bakış: Twitter Örneği. *Journal of History School*, 66, 2291-2321.
- Kızılelmas, F., (2024). Ötekileştirilme, Sömürü ve Gündelik Hayat Taktikleri Bağlamında Göçmenler: Düzce Örneği. *Özgür Yayınevi*.
- Kietzmann, J. H., Hermkens, K., McCarthy, I. P., ve Silvestre, B. S. (2011). "Social Media? Get Serious! Understanding the Functional Building Blocks of Social Media". *Business Horizons*, 54(3), 241-251.
- Lazer, D., Baum, M. A., Benkler, Y., Berinsky, A. J., Greenhill, K. M., Menczer, F., ... ve Zittrain, J. L. (2017). "The Science of Fake News". *Science*, 359(6380), 1094-1096.
- Nahya, Z. N. (2011). İmgeler ve Ötekileştirme: Cadılar, Yerliler, Avrupalılar. *Atılım Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 27-38
- Özdemir, F., ve Öner-Özkan B. (2016). Türkiye’de sosyal medya kullanıcılarının Suriyeli mültecilere ilişkin sosyal temsilleri. *Nesne- Psikoloji Dergisi*, 4(8), 227-244.

- Özkaynar K., Altunışık R. ve Yolcu T. (2019). Siyasal Pazarlama İçin Etnografi Ve Netnografi Temelli Araştırmaların Kullanımına Yönelik Bir Araştırma: Twitter Üzerinden Yapılan Anketler ile 2017 Referandumu Resmi Sonuçlarının Karşılaştırılması, ZfWT, 11(2), 147-167.
- Parlak, İ., Çakın, Ö. ve Kaya, S. (2022). Sosyal Medyada Sığınmacı Algısı: Suriyeli Sığınmacıların Türkçe Twitter Hesaplarında Görünümü. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 10 (2), 948-983.
- Reicher, S. (2004). "The Context of Social Identity: Domination, Resistance, and Change". Political Psychology, 25(6), 921-945.
- Sallan Gül, S. ve Kahya Nizam, Ö. (2021). "Sosyal Bilimlerde İçerik ve Söylem Analizi" Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 42 (özel sayı 1), 181-198.
- Schmidt, A. ve Maye, L. (2021). "Media Representations of Refugees and Migrants: A Comparative Analysis". Journal of Ethnic and Migration Studies, 47(3), 567-583.
- Smith, A. ve Duggan, M. (2013). "Online Dating and Relationships". Pew Research Center Report. Academic Publisher.
- Şan, M.K. ve Abdulhakimoğulları, E.D. (2021). Suriyeli Sığınmacılarla Birlikte Yaşama Deneyimi Bağlamında Algı ve Görüşler: Twitter Üzerinden Suriyelilerin Sosyal Temsili, Universal Journal of History and Culture, 3(2), 210-241.
- Tajfel, H. ve Turner, J. C. (1986). "The Social Identity Theory of Intergroup Behavior". In S. Worchel ve W. G. Austin (Eds.), Psychology of Intergroup Relations. Nelson-Hall. 7-24.
- Tajfel, H. ve Turner J. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. W. G. Austin ve S. Worchel (Ed.), The social psychology of intergroup relations içinde. Brooks-Cole. 33-47.
- Tapscott, D. (2009). Grown Up Digital: How the Net Generation is Changing Your World. McGraw-Hill.
- Taşdelen, B. (2020). Twitter’da suriyeli mültecilere karşı çevrimiçi nefret söylemi; #suriyelileriistemiyoruz, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, 11(2), 562-575.

- Turner, J. (1982). "Towards a Cognitive Redefinition of the Social Group". *Social Identity and Intergroup Relations*. (ed. Henri Tajfel). Cambridge: Cambridge University Press, 15-36.
- Türk Dil Kurumu (1969). *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ulağı, S. (2006). *İmgebilim: 'Öteki'nin Bilimine Giriş*. Ankara: Sinemis Yayınları.
- UNHCR (2015). *World at War: UNHCR Global Trends – Forced Displacement in 2014*. United Nations High Commissioner for Refugees. Erişim adresi: www.unhcr.org
- Van Dijck, (2013). *The Culture of Connectivity: A Critical History of Social Media*, Oxford University Press.
- Van Dijk ve Teun, A. (1993). *Elit Söylemi ve Irkçılık*. Sage Publisher.
- White, M. D. ve Marsh, E. E. (2006). "Content Analysis: A Flexible Methodology", *Library Trends*, 55(1), 22-45.
- Wilson, S. L. (2017). Detecting Mass Protest through Social Media. *The Journal of Social Media in Society*, 6(2), 5-21.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (9. baskı). Seçkin Yayınları.
- Yıldız, E. (2018). Twitter'da ve çevrimiçi bir gazetede yer alan nefret söylemlerinin karşılaştırılması: Suriyeli mülteciler örneği. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16), 78–78.